

Zmiernenie dopadov pandémie na vzdelávanie žiakov musí byť (vyššou) prioritou

Po vyše roku od prvého potvrdeného prípadu nového koronavírusu na Slovensku a mesiacoch prísnych protipandemických opatrení sa v apríli 2021 žiaci začali postupne vracat' do škôl. Slovensko bolo jednou z krajín s najdlhšie úplne či čiastočne zatvorenými školami v EÚ, pričom zároveň množstvo žiakov nebolo zapojených do dištančného vzdelávania, resp. sa neučilo prostredníctvom internetu.¹ **NKÚ SR považuje zmiernenie dopadov pandémie na vzdelávanie žiakov za kľúčovú výzvu, a preto víta snahu a doposiaľ realizované i plánované aktivity ministerstva, no zároveň identifikuje priestor na zvýšenie ich rozsahu a adresnosti.** Úsilie a prostriedky vynaložené na tento účel sa môžu v budúcnosti mnohonásobne vrátiť.^{2,3,4}

Podľa analytikov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej ministerstvo) nebolo počas prvej vlny pandémie COVID-19 do dištančného vzdelávania zapojených 52 000 (7,5 %) žiakov základných (ZŠ) a stredných škôl, a takmer 128 000 (18,5 %) žiakov sa neučilo prostredníctvom internetu. **Situácia bola kritická predovšetkým v školách s vysokým zastúpením žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a v špeciálnych ZŠ (ŠZŠ), kde bol podiel nezapojených detí a detí, ktoré sa neučili prostredníctvom internetu, niekoľkonásobne vyšší oproti priemeru iných škôl.**⁵ Reprezentatívny prieskum Centra vzdelávacích analýz (CVA) a Komenského inštitútu o priebehu a dopade dištančnej výučby v školskom roku 2020/2021 ukázal, že 10 % žiakov sa takmer vôbec nezapájalo do dištančnej výučby a rovnaká časť žiakov sa vzdelávala výlučne offline.⁶

Ako jedno z opatrení na zmiernenie negatívneho vplyvu pandémie na vzdelávanie a výchovu žiakov spustilo ministerstvo v marci tohto roka rozvojový projekt Spolu múdrejší. Deklarovaným cieľom projektu bola podpora ZŠ a ŠZŠ, ktoré mali prostredníctvom kvalitného a dostupného doučovania v mesiacoch apríl až jún vytvárať podmienky na zlepšovanie vedomostí a zručností žiakov ohrozených školským neúspechom, resp. s nedostatočným dištančným vzdelávaním. Ministerstvo na tento účel vyčlenilo vo dvoch vlnách spolu 1 480 000 EUR.

Keďže ministerstvo nedisponuje dátami o zapojenosti žiakov do dištančnej výučby na úrovni jednotlivých škôl, naša analýza sa zameriava na žiakov zo SZP ako tých s vyššou pravdepodobnosťou neúčasti na (online) dištančnom vzdelávaní a ohrozených školským neúspechom.

Podporené školy predstavujú 20 % z celkového počtu 2 306 ZŠ a ŠZŠ a navštevovalo ich 12 625 žiakov zo SZP (38 % ich celkového počtu). **Zo škôl s vysokým podielom žiakov zo SZP (viac než 30 %⁷) bolo do projektu zapojených 36 %** (Graf 1).

S využitím údajov o plánovaných počtoch doučovaných žiakov na jednotlivých školách **odhadujeme maximálny počet doučovaných žiakov zo SZP na úrovni 9 850 žiakov, čo predstavovalo 30 % ich celkového počtu** (Graf 2). Projekt by pokryl takýto objem znevýhodnených žiakov iba v prípade, keby

¹ Len dve krajiny v EÚ mali školy úplne či čiastočne zatvorené dlhšie ako Slovensko (porovnanie). [\[online\]](#)

² Koľko stratia deti na budúcich príjmoch kvôli zatvoreným školám? [\[online\]](#)

³ Do Differences in Schools' Instruction Time Explain International Achievement Gaps? Evidence from Developed and Developing Countries. [\[online\]](#)

⁴ Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation. [\[online\]](#)

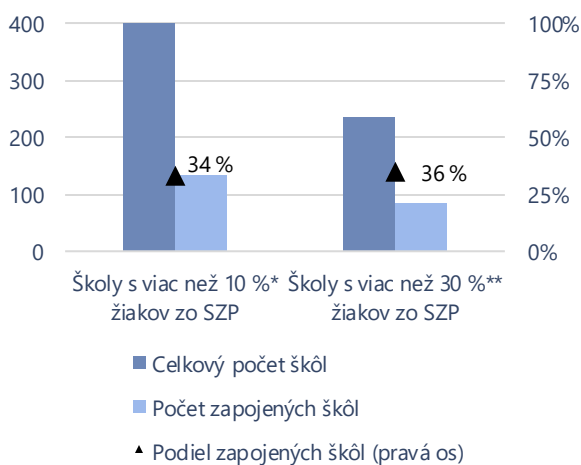
⁵ Hlavné zistenia z dotazníkového prieskumu v základných a stredných školách o priebehu dištančnej výučby v školskom roku 2019/2020. [\[online\]](#)

⁶ Správa z reprezentatívneho prieskumu o priebehu a dopade dištančnej výučby v školskom roku 2020/2021. [\[online\]](#)

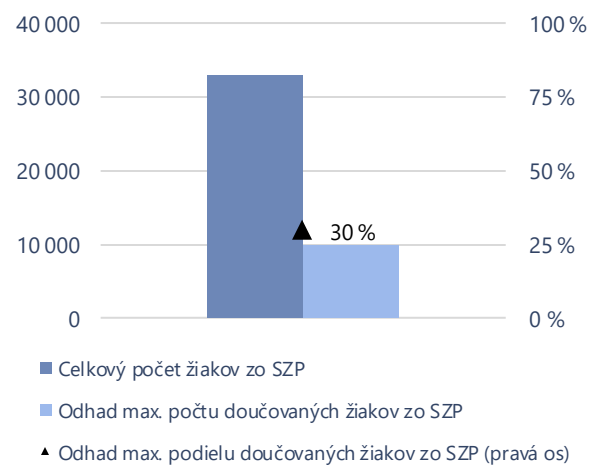
⁷ Podiel žiakov zo SZP na úrovni 30 % predstavuje približne 4. kvartil (33,18 %) podielu žiakov zo SZP v rámci škôl so žiakmi zo SZP.

podporené školy so žiakmi zo SZP doučovali maximálny počet svojich znevýhodnených žiakov, čo by znamenalo, že v každom mesiaci by sa kompletne obmenili doučovaní žiaci. Ak by k obmene žiakov dochádzalo v najmenej možnej miere, išlo by o 5 734 doučovaných žiakov zo SZP (17 % ich celkového počtu). K presnému počtu doučováním pokrytých žiakov zo SZP nie je možné sa dopracovať. Ministerstvo od škôl nezískovalo plánované počty doučovovaných žiakov patriacich do tejto kategórie a ani počet unikátnych žiakov, ktorí sa zúčastnia doučovania (disponuje iba údajmi o plánovaných počtoch doučovovaných žiakov v jednotlivých mesiacoch). Navyše, **aj keby sa doučoval maximálny počet znevýhodnených žiakov, išlo by o doučovanie v dĺžke jedného mesiaca, čo sa z pohľadu jeho účinnosti javí ako nedostatočné.**⁸

Graf 1: Zapojenosť ZŠ a SZŠ so žiakmi zo SZP do projektu Spolu múdrejší

Graf 2: Pokrytie žiakov zo SZP doučovaním v rámci projektu Spolu múdrejší

Zdroj: vlastné výpočty a spracovanie na základe dát MŠVVaŠ SR a CVTI SR

* Podiel žiakov zo SZP na úrovni 10 % predstavuje približne medián (8,39 %) podielu žiakov zo SZP v rámci škôl so žiakmi zo SZP.

** Podiel žiakov zo SZP na úrovni 30 % predstavuje približne 4. kvartil (33,18 %) podielu žiakov zo SZP v rámci škôl so žiakmi zo SZP.

Zdroj: vlastné výpočty a spracovanie na základe dát MŠVVaŠ SR a CVTI SR

Poznámka: Predpokladáme, že v každom mesiaci sa kompletne obmenili doučovaní žiaci.

Ďalším opatrením na zmiernenie dopadov pandémie na vzdelávanie žiakov je finančná podpora ZŠ pri organizovaní letných škôl. Ministerstvo vyčlenilo na tohtoročné letné školy v ZŠ približne 3-násobne vyšší objem prostriedkov ako v roku 2020 (375 800 EUR v roku 2020 verus 1 114 000 EUR v roku 2021). CVA odhadlo, že minulý rok sa do letných škôl nedostalo minimálne 92 % detí, ktoré sa počas dištančnej výučby neučili prostredníctvom internetu. Analytici taktiež vypočítali, že letná škola pre 20 % offline žiakov by v závislosti od dĺžky jej trvania stála približne 7- až 12-násobok a pre 100 % offline žiakov 37- až 62-násobok minuloročnej sumy.⁹ Okrem toho prebiehalo doučovanie žiakov ZŠ študentmi vysokých škôl (VŠ) ako spoločná iniciatíva Štátneho pedagogického ústavu (ŠPÚ) a VŠ. Napriek jeho nepochybnnej vhodnosti dokázal program od svojho spustenia v októbri 2020 pokryť iba 1 132 žiakov.¹⁰

Uvedené zistenia vyvolávajú otázky, či sú kroky ministerstva na zmiernenie negatívneho vplyvu pandémie na vzdelávanie žiakov, a to najmä tých, ktorí boli protipandemickými opatreniami v podobe zatvorených škôl obzvlášť zasiahnutí, adekvátne a dostatočné.

⁸ Ako nedostatočné sa však javí aj doučovanie v dĺžke troch mesiacov (Do doučovania sa nezapojí dostatočný počet detí. [\[online\]](#))

⁹ Letné školy ako opatrenie na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 na vzdelávacie výsledky žiakov a žiačok. [\[online\]](#)

¹⁰ Ide o údaj k 31. 5. 2021; NKÚ SR ho poskytol ŠPÚ.